

2022-10-05

Dnr: S2022/02964

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

carolin.jarlehag@regeringskansliet.se

Remiss: SOU 2022:37

Sveriges a-kassor har getts möjlighet att yttra sig över (SOU 2022:37) om stärkt arbete med att bekämpa bidragsbrott – Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av misstänkta brott.

För att upprätthålla förtroendet för välfärdssamhället är det viktigt med en effektiv hantering av bidragsbrott och få felaktiga utbetalningar. I det sammanhanget är arbetslöshetsförsäkringen och a-kassorna en betydelsefull del.

Sveriges a-kassor ser positivt på att utredningen försöker komma till rätta med de brister som finns med den nuvarande hanteringen av polisanmälningar. Vi ser dock att förslaget bland annat kommer att leda till en ökad administration.

Synpunkter på förslaget

Överklagandefrist

Det förslås att tidsfristen för överklagande av sanktionsbeslut ska vara den som anges i förvaltningslagen, dvs tre veckor. Utredningen utvecklar under rubriken, omständigheter som talar för och emot en samordning, sina skäl för förslaget. Sveriges a-kassor anser dock, även med beaktande av utredningens resonemang, att överklagandefristen bör vara densamma som för den aktuella förmånen. För a-kassornas del skulle det betyda att överklagandefristen i sanktionsärenden sätts till två månader. Det skulle underlätta betydligt för enskilda som drabbas av en sanktionsavgift och minska risken för missförstånd som leder till att enskilda går miste om rätten att få ärendet prövat i domstol.

Närmare om hur underlaget bör beräknas

Enligt utredningen bör sanktionsavgiften bestämmas utifrån det utbetalade beloppets storlek. Det bör inte vara några svårigheter när det finns ett belopp att utgå ifrån. Det är däremot annorlunda när någon ersättning inte har betalats ut överhuvudtaget och det inte finns någon beviljad ersättningsperiod med fastställd dagpenning. Dagpenningen fastställs först vid beviljandet av en ersättningsperiod. När a-kassan räknar ut ersättningens storlek inhämtas en mängd uppgifter från den enskilde. Det kan medföra att a-kassan skulle behöva ta ställning

Sveriges a-kassor

Besök: Klara Norra Kyrkogata 33
111 22 Stockholm

Post: Box 1110,
111 81 Stockholm
Tel: 08 555 138 00

info@sverigesakassor.se
www.sverigesakassor.se
Orgnr 802006-9582

till hur beloppets storlek ska fastställas när underlag saknas och den ersättningsökande kanske inte vill medverka i utredningen. Man kan ifrågasätta rimligheten i att ta in underlag för flera år för att utreda en fiktiv dagpenning för att beräkna storleken på sanktionsavgiften. I förslaget saknas ett tydligt lagstöd för att a-kassorna ska räkna fram en fiktiv dagpenning och exakt hur den beräkningen ska gå till. Sveriges a-kassor ser gärna förtydliganden i det avseendet.

Administration

Den föreslagna lagen innebär att en ny typ av beslut ska fattas. De rekvisit som styr beslut om sanktionsavgift är liknande men inte desamma som vid beslut om återkrav. Återkrav enligt 68 § lagen om arbetslöshetsförsäkring kan föreligga om någon genom oriktig uppgift eller genom underlåtenhet att fullgöra sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt orsakat att ersättning lämnats obehörigen eller med för högt belopp. Rekvisitet ”på annat sätt” förekommer inte i den föreslagna lagen eller i exempelvis socialförsäkringsbalken. Det kan bli en utmaning vid handläggning och framför allt när besluten ska förstås av den enskilde. Det är värt att notera att i princip samma agerande av den enskilde kan leda till att a-kassan fattar tre olika beslut, dvs beslut om återkrav, sanktion och sanktionsavgift. Sveriges a-kassor vill uppmärksamma utredningen på att det sammantaget kan leda till en ökning av a-kassornas administration.

Obetydligt belopp och likabehandling

Enligt 6 § får en sanktionsavgift inte tas ut om beloppet uppgår till ett obetydligt belopp. Storleken kan komma att få en stor påverkan på hur många sanktionsbeslut som fattas.

Sveriges a-kassor konstaterar att utredningen ger de beslutande myndigheterna och a-kassorna ett stort mandat att förfoga över frågan om vilket belopp som kan ses som obetydligt. Det kan leda till att sanktionsavgifter för skilda förmånslag behandlas olika trots samverkan mellan aktörerna. Ur ett likabehandlingsperspektiv är det en utmaning för myndigheter och a-kassor

Datum för ikraftträdande

Enligt utredningen föreslås ikraftträdande till den 1 juli 2024. Att anpassa system och administration kommer att vara resurskrävande. Det är viktigt att a-kassorna har maximalt med resurser för att kunna hantera även oförutsedda utmaningar vid införandet av ett nytt arbetssätt.

Utredningen skriver att en sådan omfattande reform som nu är i fråga, och som kommer att omfatta en stor del av alla utbetalningar från välfärdssystemen, bör prioriteras av alla. Sveriges a-kassor håller med om att det är en omfattande reform och förordar därför att ett ikraftträdande inte sker under sommaren utan tidigast under hösten 2024. Om man enbart ser till förslaget om sanktionsavgift kommer a-kassorna kunna ha en organisation inklusive IT-stöd på plats inom ett år från det att riksdagen har beslutat om införandet. För det fall

införandet av sanktionsavgifterna infaller samtidigt som en ny arbetslöshetsförsäkring kan det dock komma att behövas ytterligare tid.

Avslutande medskick

Utöver synpunkterna på förslaget har Sveriges a-kassor följande medskick.

Särskilt om sanktioner inom arbetslöshetsförsäkringen

Utredningen tar upp a-kassornas sanktioner, fränkännande och uteslutning, och skriver att det saknas hinder mot att ta ut en sanktionsavgift för samma oriktiga uppgift som har medfört uteslutning eller fränkännande av rätt till ersättning.

A-kassornas sanktioner kan i olika situationer vara väsentligt mer ekonomiskt kännbara än den föreslagna sanktionsavgiften. Ett beslut om fränkännande kan till exempel medföra att den ersättningssökande inte kommer kunna få någon ersättning överhuvudtaget av den kvarvarande ersättningsperiod som beviljats.

I utredningen föreslås också att det faktum att någon blir utesluten skulle kunna ses som ett skäl till att sänka sanktionsavgiften. Det ser vi som en indikation på att utredningen ser en konflikt mellan sanktionsavgiften och a-kassornas sanktioner.

Utredningen finner att uteslutning/fränkännande kan samexistera med sanktionsavgifterna och motiverar det främst med att de uppfyller olika syften eftersom uteslutning syftar till att skydda övriga försäkringstagare och har en framåtsyftande verkan. Utredningen tydliggör också på ett förtjänstfullt sätt hur slumpartat uteslutningar och fränkännande påverkar den enskilde eftersom det inte behöver få någon påverkan alls för en person som får ett arbete.

Mot denna bakgrund vill Sveriges a-kassor peka på behovet av en översyn av a-kassornas sanktioner.

Behov av ett förenklat regelverk för a-kassorna

I dagsläget drabbas en inte oansenlig del av de ersättningssökande av återkrav för att de inte förstår reglerna. Det är en konsekvens av ett invecklat regelverk som har tillkommit efter ett flertal regeländringar. Det finns därför en risk att individer som försöker göra rätt kommer att drabbas av sanktionsavgifter. Sveriges a-kassor vill mot den bakgrunden peka på betydelsen av ett regelverk som är enkelt att förstå för de enskilda. Det är viktigt att slutföra det förenklingsarbete som påbörjats i SOU 2020:37 om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler, grundad på inkomster. I det arbetet är det viktigt att ta hänsyn till de individer som deltidsarbetar. I utredningen (2020:37) föreslås att man i stället för tid ska ange inkomst varje månad och att a-kassan ska sänkas i relation till det. Vi ser ett problem för en person med timlön och många olika ersättningar, som inte heller nödvändigtvis betalas ut samma månad, att rapportera korrekta inkomster till a-kassan. De som rapporterar fel har själva orsakat felet och kommer potentiellt omfattas av ett sanktionsavgiftssystem. Om en

inkomstbaserad försäkring införs ser vi det som avgörande att systemet skapas så att det finns utrymme att uppge sin inkomst med felmarginal utan att drabbas av en sanktionsavgift.

Delgivningslagen

Utredningen föreslår att a-kassorna bör ges möjlighet att använda sig av delgivning enligt delgivningslagen (2010:1932) vid handläggning av ärenden enligt den föreslagna lagen. Förslaget motiveras utifrån att ”syftet med delgivningslagen är att skapa rimliga garantier för att den som berörs har kunnat ta del av innehållet i aktuella handlingar¹”. Det sägs vidare också att a-kassorna bör omfattas av delgivningslagen ”i syfte att uppnå den rättssäkerhet som vi eftersträvar med den nya lagen.”

Sveriges a-kassor är positiva till att a-kassorna omfattas av delgivningslagen enligt förslaget. Det kan dock påpekas att de rättssäkerhetsskäl som utredningen lyfter fram är lika viktiga i a-kassornas övriga verksamhet, till exempel vid beslut om återkrav² och fränkännande/uteslutning. Det talar för att man bör utreda om a-kassorna bör ges utökad möjlighet till delgivning enligt delgivningslagen.

Förvaltningslagen och a-kassorna

Utredningen föreslår i 12 § att ”förvaltningslagen (2017:900) ska tillämpas när en arbetslöshetskassa handlägger ärenden om sanktionsavgifter och vid överklagande av beslut enligt denna lag”. Sveriges a-kassor ställer sig bakom förslaget att förvaltningslagen föreslås tillämpas vid ärenden om sanktionsavgift.

Utredningen noterar att det i promemorian *Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen* (Ds 2021:24) föreslås att förvaltningslagen i sin helhet ska tillämpas för handläggningen hos en arbetslöshetskassa av ärenden enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring och för överklagande av arbetslöshetskassans beslut i sådana ärenden. Sveriges a-kassor var på det stora hela positiv till det förslaget.

I det aktuella förslaget kommer endast a-kassornas ärenden om sanktionsavgift att omfattas av förvaltningslagens krav. Utredningen skriver att bestämmelserna i förvaltningslagen är grundregler som sätter en minimistandard för hur ärenden ska handläggas samt hur kontakterna med allmänheten i övrigt ska gå till. Sveriges a-kassor delar utredningens synpunkter i den delen. Det kan dock påpekas att betydelsen av en minimistandard gör sig lika gällande vid den handläggning som föregår och kan komma att ligga till grund för ett sanktionsbeslut. Det talar för att reglerna i förvaltningslagen bör göras tillämpliga även i övrigt. Sveriges a-kassor vill hänvisa till synpunkter som lämnats med anledning av *Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen* (Ds 2021:24)³.

¹ Sida. 575.

² Sedan 1 september 2022 är a-kassornas beslut om återkrav exekutionstitlar.

³ Remissvar Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen (Ds 2021:24). A2021/01560.

Med vänlig hälsning

Sveriges a-kassor

Harald Petersson

Ordförande